

TAIVASTEN VALTAKUNTAA VASTAAN HYÖKÄTÄÄN

III

Lihavointi, alleviivaus ja kuvat: Väinö Hotti

Risto Santala 18.5.1929 – 26.9.2012

"Taivasten valtakuntaa vastaan hyökätään"

© [Risto Santala](#) 1965

Saksalainen uskonto esimerkkinä luonnollisen ihmisen uskonnosta

Ihmisellä on kaikkina aikoina ollut viettymys kohennella ja parannella Jumalan omaa ilmoitusta. Nykyaikana tahdotaan puhua "modernille" ihmiselle, vaikkakin on hyvin kyseenalaista, tunteeko tämän päivän sivistynyt ihminen yhtä paljon aikansa kirjallisuutta tai filosofiaa kuin kristinuskon syntyajan roomalaiset ja kreikkalaiset.

Tekniikan alalla kehitys on kyllä ollut huimaavaa, mutta henkisesti liennemme yhä samoissa lapsenkengissä kuin kaksi tuhatta vuotta sitten.

On hyvä palata Saksan kulttuurimaassa kolmekymmentä vuotta sitten tapahtuneeseen kehitykseen. Tuskin on mikään kansa osannut niin paljon ulkoa maansa kirjallisuutta ja runoja, ja tuskin on mikään kansa elänyt niin musiikin ja kulttuuririentojen keskellä kuin 20-30-luvun Saksa. Mutta luomisinto ulottui myöskin uskonnon alalle.

V. 1930 loi Saksassa **Alfred Rosenberg** *positiivisen kristinuskon*, joka toimi rinnan Leipzigin yliopiston professorin Ernst Bergmannin laatiman *saksalaisen uskonnon* kanssa. Kummankin liikkeen päämääränä oli "myönteisen kristinuskon" aikaansaaminen. Siinä pantiin viralta "juutalainen Vanha testamentti", "Uuden testamentin ilmeisesti väärennetyt ja taikauskoiset kertomukset" ja luotiin "ajanmukainen" uskontoliike.

Hitler tosin sanoi: "Saksan kirkko ja saksalainen kristinusko on kouristus - joko ihminen on kristitty tai saksalainen; molempia hän ei voi olla." Hänkin sen näki. Tämä kristinuskon "paranteleminen" elää yhä omassa ajassamme, joten on syytä kuvata tätä 30-luvun uudistusliikettä seikkaperäisemminkin.

Vuoden 1934 alussa ilmestyi Leipzigin yliopiston professorin, tri Ernst Bergmannin kirja *Die 25 Thesen der Deutschreligion, ein Katechismus, Saksalaisen uskonnon 25 oppiväittämää, katekismus*. Kirjan esipuhe on kirjoitettu jouluaattoiltana. Edellisenä vuonna julkaistiin kolme muuta samaisen professorin laatimaa Saksan kansallista heräämistä ja uutta saksalaista maailmankuvaa käsittelevää kirjaa. Näistä merkittävin lienee ollut Saksalainen kansalliskirkko -niminen teos. Näissä kirjoissa kuvastui "heräävän Saksan urkujen crescendo", nousukohta, lainataksemme silloisten arvostelijoiden tuntoja - tosin tämän musiikkiteoksen loppu, finaali, soitettiin sittemmin Nürnbergin oikeudenkäynnissä vuosina 1945-1946. Kun yhä vieläkin, 20 vuotta kansallissosialistisen Saksan kukistumisen jälkeen, etsitään sodanaikaisten julmuuksien pääsyyllisiä, olisikohan syytä hakea silloisen katastrofin perusteita siitä luopumuksesta, mikä kuvastuu myös saksalaisesta uskonnosta. Saksalaisen uskonnon esittämä kuva voidaan myös projisoida oman aikamme hengellisiin ongelmiin. Tällöin aikamme muotiajattelu joutuu uuteen outoon valoon.

Professori **Ernst Bergmann** loi saksalaiselle uskonnolle oman tunnustuksensa, joka tosin ei sisälly hänen katekismukseensa. Tunnustuksella oli juhlava nimi, *Confessio Germanica* tai *Deutschapostolikum*. Uuden uskonnon sisältö oli seuraava:

"Minä uskon saksalaisen uskonnon jumalaan, joka vaikuttaa luonnossa, korkeassa ihmishengessä ja hänen kansansa (Saksan) voimassa ja hätäauttajaan kristukseen, joka taistelee ihmisielen jalouden puolesta ja Saksaan, uuden ihmiskunnan kehitysmajaan."

Saksalainen uskonto liittyi läheisesti *saksalaiset kristityt* -nimiseen liikkeeseen, jonka tarkoitus oli muodostaa **myönteinen kristinusko**, mikä vastaisi "saksalaisen rodun

sankarillista hurskautta ja Luther-henkeä". Siksi oli taisteltava rotujen sekoitusta vastaan. Erityisesti he näkivät tällaisen vaaran juutalaislähetyksessä, koska se toi vierasta verta kansan riveihin. Ulkolähetys ja tavallinen sisälähetys olivat sitävastoin siedettäviä, koska ne edustivat tekojen kristillisyyttä. Uuden uskonnon perustana oli uusi käsitys saksalaisen rodun ja Saksan kansan kyvystä luoda uusi ihmiskunta. Korkeatasoinen ihmishenki ja ihmissielun luontainen jalous olivat uuden kehityksen takeena.

Millainen oli sitten tämä uusi hengellinen liike yksityiskohdiltaan? Siihen antaa vastauksen edellämainitsemamme saksalaisen uskonnon katekismus.

Ohjelmakirjansa pääkappaleiden alkuun prof. Bergmann on liittänyt saksalaisten ajattelijoiden mietelauseita. Ensimmäinen pääkappale "*Saksalaisuskonnon luonne*", alkaa Schleiermacherin sanalla: "Uskontoa ei ole henkilöllä, joka uskoo pyhään Raamattuun, vaan niillä, jotka eivät sitä tarvitse vaan voisivat hyvin itsekseen sellaisen luoda." Myöhemmin esitetään Schellingin ajatus: "*Minä olen jumala, jota luonto povessaan tuudittaa.*" "*Sankarillisen saksalaisetiikan*" pääkappale alkaa Ernst Moritz Arndtin iskulauseella: "Jumala, joka on luonut teräksen, *ei tahdo orjia.*" Ja viimeistä "*Saksalaisen kansalliskirkon uskonnollista symboliikkaa*" esittävää pääkappaletta edeltää Angelus Silesiuksen ajatus: "Pysähdy, mitä kuuletkaan? *Taivashan on sinussa.* Jos etsit Jumalaa muualta, tulet tyystin pettymään."

Saksalaisen uskonnon teesit herättivät luonnollisesti julkisiakin vastalauseita. Mutta toisaalta niiden väittämät sopivat erinomaisesti 30-luvun saksalaiseen ajatteluun, viehättäen rohkeudellaan ja uutuudellaan. Tahdomme ohessa esittää nämä väittämät sellaisinaan, valiten laajasta aineistosta sen, mikä oli erityisen luonteenomaista tälle liikkeelle.

1. teesi: "*Saksalaisella on oma uskontonsa, mikä kumpuaa elävänä hänen tyypillisestä katsomuksestaan, tuntemuksestaan ja ajattelustaan.* Kristinuskon olemukseltaan vierasta saksalaiselle siksi, että se perustuu olennaisesti itämaiseen ajatteluun ja vanhan ja uuden liiton juutalaisten pyhiin kirjoituksiin. Se on miltei kaikissa kohdin vastakkaista germaaniselle siveellisyyden ja moraalin käsittämiseksi. - - Vain intoutuneen taistelun kautta kristillisen maailmankatsomuksen keskiaikaisia, *luontoa ja todellisuutta vihaavia voimia* vastaan voisi germaanis-saksalainen 'uuden ihmiskunnan sivistyskansa', kuten Fichte on lausunut, täyttää korkean sivistystehtävänsä."

2. teesi: "*Saksalainen uskonto on se ajanmukainen uskonnon muoto, minkä me saksalaiset tahtoisimme saada, jos meidän suotaisiin kehittää tänään häiriöttä omaa laatuamme vastaava kotimaanuskonto.* - Jokainen luova kansa ja jokainen elävä aika luovat Oman uskontonsa, missä heijastuvat *ajanmukaisessa ja aikaan sopivassa muodossa* sen ikuiset arvot. - - Emme voine välttää, että sillä on ymmärrettävä johdonmukaisesti kristinuskosta vapautunutta uskonnonmuotoa."

3. teesi: "*Tämän päivän saksalainen tarvitsee tervettä ja luonnollista uskontoa, mikä tekee hänestä urhoollisen, hurskaan ja voimakkaan taistelussa kansan ja isänmaan*

puolesta. Tällainen uskonto on saksalainen uskonto. - - Tällä uskonnolla ei ole sairaus- ja suvunheikkousilmiöitä. Kristinusko on toista laatua, se on epäterveen ja luonnottoman lopunaikojen uskonnon ilmentymä. Se syntyi 2000 vuotta sitten sairaan, väsähtäneen ja epätoivoisen ihmiskunnan sydämessä, jotka olivat menettäneet uskon elämään, jotka halveksivat maailmaa ja odottivat Kristuksen tuloa ja maailmanloppua. - - Saksalainen uskonto - *pyrkii tarttumaan tämänpuoleisiin ja reaalsiin ongelmiin ja voittamaan ne.* Filosofi Fichte nimitti omaa uskontoansa 'iloisen oikeintekemisen uskonnoksi' - - tämä uskonto *ei halveksi maailmaa, luontoa, ruumista ja sukupuolisuu* - - *eikä ristiinnaulitse lihaa.* Siksi saksalaista uskontoa voidaan kutsua luonnon ja elämän uskonnoksi, vastakohtana askeettiselle kristilliselle maailmastapakoukonnolle jne."

4. teesi: "Saksalainen uskonto ei tunne opinkappaleita, sillä se on uskonto. - - Uskonopit ovat käsitevoimistelua eivätkä uskontoa - - siksi puhumme saksalaisessa uskonnossa korkeasta uskosta ihmiseen, mikä perustuu maailman tosiasiaan avoimeen tunnustamiseen. - - Odin, eräs germaanisen pakanauskonnon jaloimmista jumalahahmoista, oli tietämyksen jumala. Hän suhtautui avoimin silmin kaikkeen tietämiseen hyläten uskonmääreet ja -opit."

5. teesi: "Saksalainen uskonto ei ole mikään ilmoitususkonto kristillisessä mielessä. Se perustuu enemmänkin luonnolliseen jumalallisten voimien ilmoitukseen maailmassa ja ihmishengessä. - - Meidän jumalansanamme kaikuu kirkkaana ja selvänä sydämässämme. Sinne on 'pyhä kirjamme' kirjoitettu, tuo 'kolmas testamentti', josta jo Mestari Eckart puhuu. Onhan suurinta mielettömyyttä, että Kantin ja Goethen kansa lainaisi ilmoituksiansa juutalaisilta. - - Nykyaikana erikoisesti on mielettömyyden huippu, että juutalaisten kirjoituksia tulisi pitää edelleen uskontomme ainoina kelvollisina ilmoitus- ja evankeliumikirjoina."

6. teesi: "Saksalainen uskonto on täydellinen uskonto. Sillä ei ole mitään tekemistä vapaa-ajattelun, jumalattomuuspropagandan ja uskonnonpilkan kanssa. Me oikeaoppiset saksalais-uskonnolliset olemme *myönteisen uskonnon maaperällä.* - - Saksalainen uskontoliike tosin hylkää kristinuskon vierasperäisenä, mutta vain asettaakseen sijalle aidon saksalaisen hurskauden ja *jumalallisen omaa laatuamme vastaavan tuntemisen.* - - Siksihän juuri monet hurskaat saksalaiset pakenevat nykyään kristillisistä kirkoista, koska siellä on puhe Siionista ja Saalemista, Daavidin Pojasta ja Aabrahamin siemenestä. - - Missä kristinusko lakkaa, siinä alkaa meidän uskontomme. Usko persoonalliseen Jumalaan, ilmoitukseen ja pelastukseen on taikauskoa, mutta ei uskontoa. -Uskontomme ei ole enää kansainvälistä kristinuskkoa, mikä ei kyennyt estämään Versailles'n rauhanpäätöksiä. Uskontomme kasvaa tänään elävänä, suurena, pyhänä ja hehkuvana kaipuuna meissä, sammuttaakseen tuhatvuotisen saksalaisen kärsimyksen ja sovittaakseen, mitä juutalais- ja kristillishenkinen vierasperäinen uskonto on rikkonut germaanista sielua vastaan."

7. teesi: "*Saksalainen uskonto ei ole kirkon vihollinen.* Se pyrkii luomaan saksalaisen kirkon kansallis-uskonnolliselle pohjalle. - -Luther irroitti Saksan kirkon

kansainvälisestä paavinkirkosta, mikä ei ole suinkaan vähemmän rohkea toimenpide kuin nykyinen Saksan *kirkon irrottaminen kristillisestä ajattelusta ylipäänsä*, mihin me saksalais-uskonnolliset pyrimme. Me korvaamme siksi tässä *toisessa ja lopullisessa kirkkoreformaatioissa* katolisen ja protestanttisen kirkon Saksalaisella kirkolla saksalais-uskonnollisine oppeineen ja saarnoineen; samoin saksalaisella uskonnolla tulisi olla oma kultti- ja seurakuntaelämä, uskonnollinen kouluopetus ja saksalais-uskonnollisten puhujien koulutus, oma sielunhoito ja sosiaalityö sekä saksalaisen uskonnon jumaluusopilliset tiedekunnat ja seminaarit yliopistoissa. Saksalainen uskonto ei siis pyri olemaan kirkoton. Päinvastoin: se vaatii ja edistää kirkollista elämää. - - Luther saattoi voittaa Rooman vain Kristuksen kanssa. Ja niin me tämän päivän saksalaista uskoa tunnustavat uskomme, että *kirkko voidaan voittaa vain kirkon kautta* (vrt. sabotaasihenkiin [Matt. 11: 12](#)) . Kaikki muut tiet ovat haihattelua. Tule siis tykömme, sinä saksalainen pastori, joka olet sisimmässäsi vieraantunut juutalais- ja kristillishenkisestä muukalaisuskosta ja tunnet itsesi sydämeltäsi saksalaiseksi. Tule koko seurakuntasi kanssa ja auta rakentamaan saksalaista kansanuskontoa ja kansalliskirkkoa."

Olemme tähän mennessä käsitelleet vasta vajaan kolmanneksen saksalaisen uskonnon väittämistä. Seuraava pääkappale koskettaa saksalaisen uskonnon jumalaoppia, kolmas "saksalaisen uskonnon sankarillista saksalaista siveysoppia", ja lopulta puhutaan kirkkopista ja kirkollisista juhlista. Pienenä esimerkkinä voisi mainita, että jouluna oli tarkoitus puhua syntyvyydestä ja lapsissa vaikuttavasta uudesta elämästä, keväällä taas esiin purkautuvista kevään voimista; keskikesällä olisi ollut "keskikesän auringon juhla" ja syksy olisi pyhitetty kuolemanajatukselle, jolloin kansa kunnioittaisi kaatuneita sankareitaan. Kaikki oli tarkoitus toimittaa juhlallisesti ja taiteellisesti, useinkin metsissä ja vuorenkukkuloilla. Kasteen sijaan tuli nimivihkimys. Saksalainen uskonto hoitaisi kansaa kehdestä hautaan, jolloin vielä toimitettaisiin kuolleitten vihkimys.

Saksalainen uskonto tahtoi taistella erikoisesti syyllisyydentuntoa vastaan. "Voimme sanoa: vain se tekee syntiä, joka uskoo syntiin. Ja edelleen voimme sanoa: suurin synti ihmiskuntaa kohtaan oli juutalais-kristillinen syntiusko." "Joka antaa anteeksi syntejä, pyhittää synnin. Syntien anteeksiantamus kaivaa maata uskonnollisen siveysopin alta ja turmelee kansan moraalin" (16. teesi) . Ja tämän jälkeen sanotaan: "Hedelmistään to heidät tunnette." Prof. Bergmann ei ollut vielä nähnyt kansallissosialistisen Saksan keskitysleirien hedelmiä, mikä johtui kristillisen ihmisyyden hylkäämisestä.

"Saksalais-uskonnollinen *ei ole Jumalan orja, vaan itsessään olevan jumalallisen herra* - -" "Saksalainen uskonto ei anna mitään lunastusta elämästä, vaan vain lunastuksen elämää varten. - Oikea pelastus tuntee ennen syntymää (rodullisesti) tapahtuneen vaarinoton." "Kerran on tuleva päivä, jolloin Beetel ja Betesda unohtuvat, koska kaikki sairaut ja perinnöllisiä vikoja omaavat ovat kuolleet sukupuuttoon ja on vain terveitä ja iloisia ihmisiä." "Me emme tahdo enää vain uskoa Kristukseen, me tahdomme itse olla kristuksia ja toimia kristuksina."

Saksalainen uskonto ei tuntenut oppia sielunvihollisesta ja pahasta. Sen tähden prof. Bergmann sanookin ironisesti: "Siksi tulee jokaisen - pysyä visusti erossa Raamatusta ja kristinuskosta, sillä tässä uskonnossa on saatana." - - "Kaksi tuhatta vuotta on ihminen etsinyt jumalaa tämän maailman tuolta puolen - - eikö ole jo aika löytää *Jumalan tosi asumaseutu maailmasta*, minkä saksalaisen uskonnon *usko korkeaan ihmishenkeen* osoittaa."

Viitaten kymmeneen käskyyn prof. **Bergmann** sanoo kristillisen siveysopin olevan "kiusallinen, osittain laadultaan vieras (artfremd) ajatellen kansallissosialistista siveysoppia, ja osittain sitä täytyy pitää lapsille sopimattomana (6. käsky)". "Siksi onkin saksalaisen uskonnon tunnuslause irti Roomasta ja Jerusalemissa - - Pyhää meille on oma kotimaamme, ikuista meille on kansamme ja jumalallista se, mitä tahdomme rakentaa."

Tyypillinen esimerkki Bergmannin ajattelusta on myös hänen sanansa: "Saksalainen uskonto tuntee siksi eräällä tavalla Kristuksen ilman kärsimystä, ja näin hän on meille korkean ja jumalallisen inhimillissankarillisen hyveellisyyden esikuva - -"

Prof. Ernst Bergmann korostaa kirjassaan kymmeniä kertoja sanoja "usko ihmiseen" ja "korkea ihmishenki". Niinpä hänen pitääkin laatia kokonainen teesi välttääkseen sellaisen vaikutelman syntymisen, että ihmisestä tehdään jumala. Samoinhan hän yritti teesissä n:o 7 todistaa, että saksalainen usko ei ole kirkon vihollinen. Toisaalta hän väitti, ettei hänen uskontonsa tuntisi oppeja, ja silti hän puhuu "saksalais-uskonnollisista opeista" ja "saksalaisen uskonnon jumaluusopillisista tiedekunnista". Samantapainen epä johdonmukaisuus kuultaa teesistä 11: "Ihminen ei ole jumala. Mutta hän on jumalan syntymisen maaperä. Ihmisessä jumala syntyy ja kasvaa - - Siksi saksalainen uskonto on *korkean ihmisuskon uskonto*." Tämä ihminen on *Leistungsmensch* eli suorituskykyinen ihminen. Ja Bergmann toivoo: "Ehkäpä kolmannen valtakunnan nuorentuneessa Saksassa alkaa *ihmisen uusi jumala-aika* maan päällä."

Miksi olemme ottaneet käsiteltäväksemme tämän saksalaisen uskonnon? Sehän on pudonnut ohjelmistosta tavallaan jo esittelyvaiheessa. Onko tällä liikkeellä enää mitään sanomista "taivasten valtakunnan" vastaisessa taistelussa? - On, ja paljonkin.

Emme voi valitettavasti sanoa muistosanoja saksalaiselle uskonnolle - sen nimikirje on kenties muuttunut, mutta sen kylvö itää yhä. Vaara ohi-merkki voisi johtaa siihen, että oma sukupolvemme eksyisi samantapaisiin korostuksiin ja lankeaisi "*klippaa-teologiaan*". Tämä muotisuunta voi todella vaikuttaa kirkkoon kirkon kautta. Se voi muuttaa hengellisen julistuksen niin, että koko kristillinen usko luiskahtaa pinnallisiksi ihmismielipiteiksi.

Mestari Eckartin "kolmas testamentti", oman sydämemme epävakainen liikehtiminen, voidaan leimata Jumalan sanaksi. "Taivashan on meissä." Eihän nyt tosi nykyajan ihminen, joka on "itsessään olevan jumalallisen herra", voi orjallisesti seurata kirjoitettua sanaa. Eihän kaksituhatta vuotta sitten elänyt mies voi "enää nykyaikana" olla "kaikessa"

oppaanamme. Psykologiakin usein varottaa väärästä syyllisyydentunnosta. Pahasta ja sielunvihollisesta puhuminen on aikansa elänyttä. Miksi puhua nyt "uuden heräävän aikakauden kynnyksellä" vielä jostakin sijaissovituksista? Tunemme kyllä "Kristuksen ilman kärsimystä". Ihmissieluhan on lopulta jalo, sitä tulee vain ohjata oikein. Pitää "uskoa ihmiseen". Miksi ristiinnaulita lihaansa? Kyllähän me jumalanpalveluksiin tulimme, kunhan vain sitä kohennettaisiin taiteellisesti ja löydettäisiin oikea symboliikka ja oikeat ilmaisumuodot kirkon edustamille hyveille. Tarvitsemme "toista ja lopullista kirkkoreformaatiota". "Pois opinkappaleet", elämästähän on kysymys. - Tämäntapaista "luonnollisen uskonnon" kieltä on viimeisen viiden vuoden aikana ilmestynyt yhä enemmän kotimaan nasevuutta ja fiksuutta palveleviin hengellisiin lehtiin- Lisäksi nykyajan kiltti kristitty on unohtanut pahastumisen taidon. Vaikka joku kirjoittaisi jopa karkeastikin Jumalan sanan vastaisia ajatuksia, hyvin harvoin hän saa siitä nuhteita kirkon ylimmältä johdolta. - Nuhteet jätetään yksityisten hyvää tarkoittavien henkilöiden tehtäväksi ja he tällä tavoin ajan mittaan vain pilaavat oman nimensä - kunnioitan heitä! Itse asia ei kuitenkaan tule näin hoidetuksi. Armoitetut piispamme voisivat paljon useammin puuttua opillisesti harhauttaviin ja Raamatusta poikkeaviin lausuntoihin; heillä on paremmat edellytykset hoitaa ne oikeaa rakkautta ja taitoa osoittaen. Erään lähetyssaarnaajan rouvan mielestä meidän papit saisi usein määrätä pariaksi vuodeksi kansalaiskouluun, jotta oppisimme hienovaraisen kristillisen käytöksen alkeita.

Meidän tulisi todella rukoilla, että Jumala antaisi kirkkoomme sellaisia maallikoita, jotka pitäisivät ymmärtäväisen rakkauden aseina meitä pappeja lujilla ja vaatisivat meiltä sanaan perustuvaa ja sanassa pysyvää sanomaa. Hyvin helposti "mukaudumme tämän maailmanajan mukaan", ja meidän oppimme vesittyä "luonnollisen ihmisen uskoksi" - tarjoamme "kuoria" ytimen sijasta.

"Älkää antako monenlaisten ja vieraiden oppien itseänne vietellä - -" - - vaeltakaa H ä n e s s ä, juurtuneena H ä n e e n ja H ä n e s s ä rakentuen ja uskossa vahvistuen - katsokaa, ettei kukaan saa teitä saaliikseen järkeisopilla ja tyhjällä petoksella, pitäytyen - - maailman alkeisvoimiin eikä Kristukseen" ([Hebr. 13: 9](#) ja [Kol. 2: 6-8](#)).